

POPULARNONAUKOWE STRESZCZENIE PROJEKTU

Jednym z najpoważniejszych podziałów w Kościele pierwszych wieków była schizma donatystyczna. Miała ona miejsce w rzymskiej Afryce Północnej (czyli dzisiejsza Tunezja i Algieria), rozpoczęła się ok. roku 311 i trwała ponad sto lat. W Afryce przez ten czas funkcjonowały dwa wrogie Kościoły.

Donatyści, nazywani tak od jednego ze swoich założycieli, Donata, nie uznawali wyboru Cecyliana na biskupa Kartaginy, oskarżając jego konsekratorów o zdradę chrześcijaństwa w czasie zakończonych niedługo przedtem prześladowań Dioklecjana. Donatyści uważali sakramenty udzielane przez niegodnych szafarzy za nieważne – nieważną była więc konsekracja biskupia Cecyliana, nieważnym chrzest udzielany przez niego i kapłanów pozostających w komunii z nimi. Donatyści chrzcili więc ponownie katolików, którzy przyłączyli się do ich wspólnoty.

Donatyzm, na zmianę zwalczany i tolerowany przez władzę państwową, był przypuszczalnie przez jakiś czas wyznaniem większości chrześcijan Afryki Północnej. Do jego ostatecznej porażki przyczyniło się kilka czynników, wśród nich wzmocnienie strony katolickiej przez tak wybitne postaci jak Augustyn z Hippony, ale przede wszystkim zdecydowana akcja władz świeckich po 411 roku. Donatyzm przetrwał jednak w różnych formach do szóstego wieku.

Donatystów czasem przedstawiano jako wyraz opozycji narodowej i społecznej przeciwko uciskowi państwa rzymskiego, z którym zjednoczył się katolicyzm. Widzenie ruchu donatystycznego w ten sposób dominowała w opracowaniach z połowy XX wieku i choć wielokrotnie wykazywano niedostatki takiego podejścia, nie powstała jeszcze żadne pełne opracowanie, które oddawałoby sprawiedliwość ruchowi donatystycznemu jako ruchowi religijnemu, ze swoją własną teologią. Taka praca jest celem mojego projektu.